

ТЕНДЕНЦІ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ ХАРЧОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ В КОНТЕКСТІ ВСТУПУ УКРАЇНИ ДО СОТ

З приєднанням до СОТ у травні 2008 року Україна отримала інструменти для відстоювання своїх інтересів на міжнародних ринках. Крім переваг існують і певні ризики від приєднання України до СОТ, а саме – загострення конкуренції на внутрішньому ринку і необхідність впровадження нових норм безпеки і якості продукції. Необхідність дотримання міжнародних норм в цих сферах існує об'єктивно, незалежно від рішення про вступ до СОТ, оскільки є передумовою підвищення конкурентоспроможності виробників як на внутрішніх, так і зовнішніх ринках [1].

При цьому, важливими чинниками, що впливають на конкурентоспроможність підприємства, є конкурентоспроможність продукції і здатність підприємства до адаптації в умовах змін зовнішнього середовища. Між конкурентоспроможністю підприємства і продукції існує взаємозв'язок і взаємозалежність, тобто конкурентоспроможність продукції істотно впливає на конкурентоспроможність підприємства, а остання значною мірою визначає конкурентоспроможність продукції [2, с. 32].

Загострення конкуренції призводить до необхідності впровадження нових форм організації виробництва з метою підвищення ефективності діяльності підприємства. Одним з критеріїв, який дозволяє визначити положення підприємства на ринку є його фінансові результати. Отже, проведення аналізу по зміні реальної продуктивності виробництва і ефективності діяльності всіх промислових підприємств України і підприємств харчової промисловості, зокрема, є необхідним в сучасних умовах господарювання.

Протягом 2008-2011 рр. на підприємствах з виробництва продуктів харчування і напоїв динаміка змін випуску обсягів продукції відповідає аналогічним змінам, що відбувалися в переробній та промисловості в цілому, хоча меншими темпами.

У 2012 р. у випуску продукції харчової промисловості спостерігався приріст, хоча і незначний, а в першій половині 2013 р. обсяги виробленої продукції почали зменшуватися. Проте падіння випуску промислової продукції в цілому по Україні і переробній промисловості почався ще в 2012 р. і продовжується у I половині 2013 р. [3].

За розглядуваний період неоднозначними були тенденції і в зміні обсягів виробництва по окремим видам продуктів харчування.

Так, у 2008 р. приріст промислової продукції відбувся у виробництві продуктів мукомельнокруп'яної промисловості, крохмалів і крохмальних продуктів – 7,1%; сухарів і сухого печива; виробництві борошняних кондитерських виробів, тортів і тістечок тривалого зберігання – 4,4% і какао, шоколаду і цукрових кондитерських виробів – 2,6%. У 2009 р., незважаючи на кризу приріст виробництва продукції отриманий у виробництві олії і жирів (30,1%). У 2011 р. найбільший приріст обсягів продукції був у виробництві неосновних продуктів харчування (18,1%), переробці і консервації фруктів і овочів (12,7%), м'ясної промисловості (6,6%). У 2012 р. збільшилися обсяги випуску продукції олії і жирів (на 10,4%), переробки і консервації овочів та фруктів (на 5%), м'ясної промисловості (на 4,5%), продуктів мукомельнокруп'яної промисловості, крохмалів і крохмальних продуктів (4,5%), сухарів і сухого печива; борошняних кондитерських виробів, тортів і тістечок тривалого зберігання (4,6%). За підсумками I півріччя 2013 р. приріст продукції отриманий в м'ясній (7,3%), кондитерській (7,4%) і молочній (1,6%) промисловостях [3].

Враховуючи результати, які були отримані в обсягах реалізованої продукції, у 2008 р. тільки в промисловості в цілому отримані позитивні фінансові результати, підприємства переробної і харчової промисловостей закінчили рік зі збитком, причому виробництво продуктів харчування, напоїв і тютюнових виробів привело до збитків в 1,7 рази більшим, ніж в переробній промисловості.

Проте, починаючи з 2009 р. підприємства харчової промисловості стали отримувати позитивні фінансові результати, і незважаючи на деяке зниження у 2010-2011 рр. в

порівнянні з 2009 р. на 16,3% і 18,4% відповідно, у 2012 р. фінансові результати перевищили рівень отриманих фінансових результатів у 2009 р. в 1,8 рази.

За підсумками I півріччя 2013 р. промислові підприємства України отримали хоча і позитивні фінансові результати, але склали тільки 41,3% від підсумкових показників 2012 р., що пояснюється незадовільною роботою підприємств переробної промисловості. Проте, підприємства харчової промисловості за цей період отримали позитивні фінансові результати, проте вони складають майже третину від підсумків 2012 р., що гірше ніж в промисловості в цілому [3; 4, с. 86].

Якщо розглядати діяльність підприємств залежно від їх величини, можна дійти висновку, що у 2010-2011 рр. з'явилася стійка тенденція до зростання позитивних фінансових результатів великих підприємств: у 2011 р. порівняно з 2010 р. в 1,76 рази і у 2012 р. порівняно з 2011 р. в 1,54 рази, при цьому постійно зростають збитки середніх і малих підприємств, у тому числі і мікропідприємств.

Такий стан може свідчити, що в нинішніх конкурентних умовах найбільш конкурентоздатними можуть виявитися підприємства з великими потужностями, які мають можливість бути більш гнучкими на ринку, диверсифікувати своє виробництво залежно від вимог споживачів і впроваджувати нові технології і, як результат, випускати більш конкурентоспроможну продукцію. Такий стан справ підтверджує і кількість прибуткових великих підприємств, число яких постійно зростає порівняно з кількістю підприємств середньої і малої величини, серед яких кількість прибуткових підприємств залишається на одному рівні.

В результаті такої фінансової діяльності підприємств України, чистий прибуток підприємств промисловості в цілому і переробній промисловості за розглядуваний період мав тенденції до зниження, а за результатами I кварталу 2013 р. підприємства закінчили зі збитком [3; 4, с. 89].

На відміну від промислових підприємств України в цілому підприємства харчової промисловості, починаючи з 2010 р. стали отримувати позитивний чистий прибуток, причому у 2012 р. його величина перевищила рівень 2011 р. в 2,7 рази. У кінці I кварталу 2013 р. чистий прибуток підприємств харчової промисловості, на відміну від результатів, отриманих в промисловості в цілому і переробній промисловості, хоч і позитивна, але складає тільки 5% від загального чистого прибутку, отриманого в 2012 р.

В результаті такої діяльності, найбільш високу рентабельність підприємства харчової промисловості мали у 2012 р. (6,2%), яка перевищила рентабельність за попередні роки: порівняно з 2008 р. – на 4,3%; з 2009 р. – на 0,8%; з 2010 р. – 1,7%; з 2011 р. – на 2%. Незважаючи на зниження чистого прибутку в I кварталі 2013 р. у 20 разів, рентабельність підприємств харчової промисловості зменшилася тільки на 2,2% порівняно з 2012 р. [3].

Отже, в сьогоденних умовах розвитку господарювання членство України в СОТ неоднозначно вплинуло на розвиток промислових підприємств в цілому і підприємств харчової промисловості, зокрема. На підприємствах харчової промисловості відбувається щорічне загальне зростання виробництва, що призводить до збільшення доходів виробників, і, як наслідок, до розширення бази оподаткування, яке вносить свій позитивний вклад до державного бюджету України.

Список літератури:

1. Данилишин Б. Навіщо Україні СОТ, або що змінилося за 5 років [Електронний ресурс] // Україна і Світова організація торгівлі. – Режим доступу : сайт http://wto.in.ua/index.php?get=55#pager_17766.
2. Драган О.І. Управління конкурентоспроможністю підприємств: теоретичні аспекти. Монографія. – К.: ДАКККіМ, 2006. – 160 с.
3. Державна служба статистики України : офіційний сайт [Електронний ресурс]. – Режим доступу : сайт www.ukrstat.gov.ua.
4. Промисловість України у 2007-2010 роках : стат. збірник / За ред. Л.М. Овденко, Відп. за вип. І.С. Петренко. – К. : Державна служба статистики України, 2011. – 307 с.